

॥ ५१ ॥ ५२ ॥ ५३ ॥ घृणीदयालुः ॥ ५४ ॥ विवशं अचित्तं वशंपराधीनं ॥ ५५ ॥ ५६ ॥ ५७ ॥ ५८ ॥ ५९ ॥ ६० ॥ ६१ ॥ इति विराटपर्वणि नैलकंठीये भारतभाष्ये त्रयस्त्रिंशोऽध्यायः ॥ ३३ ॥

निवर्त्य गास्ततः सर्वाः पांडुपुत्रामहारथाः ॥ अवजित्य सुशर्माणं धनं चादाय सर्वशः ॥ ५१ ॥ स्वबाहुबलसंपन्ना द्वाङ्गीनिषेवाय तत्रताः ॥ विराटस्य महात्मानः परिक्लेशविनाशनाः ॥ ५२ ॥ स्थिताः समक्षं ते सर्वे त्वथ भीमोभ्यभाषत ॥ ५३ ॥ नायं पापसमाचारो मत्तो जीवितुमर्हति ॥ किंतु शक्यं मया कर्तुं यद्राजा स ततं घृणी ॥ ५४ ॥ गले गृहीत्वा राजानमानीय विवशं वशं ॥ तत एनं विचेष्टं तं बध्वा पार्थो वृकोदरः ॥ ५५ ॥ रथमारोपयामास विसंज्ञं पांसुगुंठितं ॥ अभ्येत्यरणमध्यस्थमभ्यगच्छ युधिष्ठिरं ॥ ५६ ॥ दर्शयामास भीमस्तु सुशर्माणं नराधिपं ॥ प्रोवाच पुरुषव्याघ्रो भीममाहवशो भिनं ॥ ५७ ॥ तं राजा प्राह स तृदृष्ट्वा मुच्यतां वै नराधमः ॥ एवमुक्तो ब्रवीद्भीमः सुशर्माणं महाबलं ॥ ५८ ॥ भीम उवाच जीवितुं चेच्छसे मूढहेतुं मे गदतः शृणु ॥ दासोऽस्मीति त्वया वाच्यं संसत्सु च सभासु च ॥ ५९ ॥ एवं ते जीवितं दद्यामेष युद्धजितो विधिः ॥ तमुवाच ततो ज्येष्ठो भ्राता स प्रणयं वचः ॥ ६० ॥ युधिष्ठिर उवाच मुंच मुंचाधमाचारं प्रमाणं यदि ते वयं ॥ दासभावं गतोऽद्येऽपि विराटस्य महीपतेः ॥ अदासो गच्छ मुक्तो सिमैव कार्षीः कदाचन ॥ ६१ ॥ इति श्रीमहाभारते विराटप० गोग्रहणप० दक्षिणगोग्रहे सुशर्मनिग्रहे त्रयस्त्रिंशोऽध्यायः ॥ ३३ ॥ वैशंपायन उवाच एवमुक्ते तु स ब्रीडः सुशर्मासीदयोमुखः ॥ समुक्तोभ्येत्य राजानमभिवाद्य प्रतस्थिवान् ॥ १ ॥ विस्तृत्य तु सुशर्माणं पांडवास्ते हतद्विषः ॥ स्वबाहुबलसंपन्ना द्वाङ्गीनिषेवाय तत्रताः ॥ संग्रामशिरसो मध्ये तां रात्रिं सुखिनो वसन् ॥ २ ॥ ततो विराटः कौंतयानतिमानुषविक्रमान् ॥ अर्चयामास वित्तेन मानेन च महारथान् ॥ ३ ॥ विराट उवाच यथैव मम रत्नानि युष्माकं तानि वै तथा ॥ कार्यं कुरुत वै सर्वे यथाकामं यथासुखं ॥ ४ ॥ ददाम्यलं कृताः कन्यावसूनि विधानि च ॥ मनसश्चाप्यभिप्रेतं युद्धेशत्रुनिबर्हणाः ॥ ५ ॥ युष्माकं विक्रमादद्य मुक्तो हं स्वस्तिमानिह ॥ तस्माद्भवंतो मत्स्यानामीश्वराः सर्व एव हि ॥ ६ ॥ वैशंपायन उवाच तथेति वादिनं मत्स्यं कौरवेयाः पृथक् पृथक् ॥ ऊचुः प्रांजलयः सर्वे युधिष्ठिरपुरोगमाः ॥ ७ ॥ प्रतिनंदामते वाक्यं सर्वं चैव विशांपते ॥ एते नैव प्रतीताः स्मयत्वं मुक्तोद्यशश्चुभिः ॥ ८ ॥ ततो ब्रवीत्सीतमना मत्स्यराजो युधिष्ठिरं ॥ पुनरेव महाबाहुर्विराटो राजसत्तमः ॥ ९ ॥ एहित्वा मभिषेक्ष्यामि मत्स्यराजस्तु नो भवान् ॥ १० ॥ मनसश्चाप्यभिप्रेतं यथेष्टं भुवि दुर्लभं ॥ तत्ते हं संप्रदास्यामि सर्वमर्हति नो भवान् ॥ ११ ॥

॥ १ ॥ २ ॥ ३ ॥ ४ ॥ ५ ॥ ६ ॥ ७ ॥ प्रतीताः दृष्टाः ॥ ८ ॥ ९ ॥ १० ॥ नः अस्मत्संबन्धिसर्वे भवान् गृहीतुमर्हति ॥ ११ ॥